

RUZBIHÂN-I
BAKLÎ

MELEKÛTUN KEŞFİ

Meşrebü'l-Ervah

Çeviren: Emre Taşdemir

TASAVVUF
KLASİKLERİ

SUFI
KİTAP

Hamd varlığında zan ve şüphe bulunmayan, zatı ve sıfatları zaman ve hadiselerin değişiminden münezzehtir olan Allah'adır. Ne kıdeminin bir başlangıcı ne de bekasının bir sınırı vardır. Ezeliyeti zamanların varlığından ve kuşatmasından, ebediyeti de lahzalardan ve anlardan müberradır. Onun zatı ve sıfatları kullarınca delil ve burhanlarla tanınır lakin o zatını bilmede delil ve burhanlara hacet duymaktan münezzehtir. Onun vahdaniyetinin meydanında cevher ve araz yoktur. Azamet ve kudreti karşısında akıllar ve ruhlar fanidir.

Zatı hayallerden ve vehimlerden münezzehtir, sıfatları akıl ve idraklerden mukaddes ve müberradır. O her mevcuttan evvel uluhiyet vasfıyla mevcuttur ve her sınırlı varlıktan sonra da izzet ve azamet sıfatıyla bakidir. Üstün himmetler dahi onun zatının künhüne erişemez, üstün akıl sahiplerinin derin düşünceleri onun sıfatlarının kutsiyetine iltihak edemez. Celalinin sırları ve cemalinin nurları idraklerin ötesindedir.

Kibriyasının azamet nuru gözlerin ışığını helak eder, azametinin satveti idrakleri zail eder. Samediyetinin izzet ve

büyüklüğü sonradan yaratılmışların mülahazalarından beridir ve ahadiyetinin kahır ve galebesi mekanlara sinmekten yücedir.

Yüce sıfatlar, en güzel isimler ve övgüler O'nadır. O ilmiyle alim, kudretiyle kadir, hayatıyla hayy, işletmesiyle semi, görmesiyle basir, kelamıyla mütekellimdir ve ezelden ebede iradesiyle irad edendir. Sonradan var olmadan vardır. Her cihetten bir ve tektir. Vahdaniyeti cem ve ayrılık cihetinden değildir.

Beka ve izzet vasfıyla cisimlere ve şeylere benzemekten müberradır. Beka vasfıyla hayallerin, tasavvurların ve zıtlıkların ötesindedir. O'na teklif (nelik ve nasıllık) ile işaret edilemez, hikmetinden sual olunmaz.

İnsanları kendisine kulluk etmeleri ve onlara kendini tanıtmak için yarattı. Onları huşu, haşyet ve zillet içinde ceberutuna çağırdı. Arşı ve kürsüyü saltanatının tahtı, gökleri ve yeri de meleklerin ve ruhların cvelan yeri kıldı. Cehennemi elem ve azap yeri, cenneti mutluluk ve ferahlık yurdu kıldı. Gökleri genişledikçe genişletti ve onları feleklerin (gezegenlerin) nurlarıyla tezyin etti. Onları dua kiblesi, hamd ve sena ehlinin tefekkür mahalli kıldı. Yeryüzünü de kulları için genişletti ve onları dağların kazıklarıyla sağlamlaştırdı. Orada boy boy ağaçlar yükseltti, nehirler, ırmaklar ve çeşmeler akıttı.

Ruhanileri paklık ve kutsiyetle özel kıldı. Nebi ve resulleri vahiy ve risaletle seçti. Velileri de velayet ve vecd makamlarıyla has kıldı. Sadıkları aşk şevk ve muhabbetine

yoldaş eyledi. Velilerin batın gözünü keşiflere açtı ve onlara farklı makamlar ve dereceler ihsan etti.

Salat ve selam marifet nurlarının mihreri, nebilerin ve resullerin serveri, eşref'ül vera Hazreti Muhammed Mustafa'ya ve onun pak ehli beytinin ve yarenlerinin üzerine olsun.

İmdi bilinmeli ki Hak Subhanehu ve Teâla kendini elçilerine, meleklerine ve velilerine arştan ferşe dek ayetlerinin hususiyetleri ile tanıtmıştır. Binaenaleyh onu bidayette tanıyıp sevdiler. Hak Teala da onlardan nimetlerini ve bahsettiklerini kesmedi. Zira nimetler ubudiyet ahkâmın sebepleridir.

Hak Sübhan onlara hazretinin nurlarını aşikâr etti, onların gözlerine ceberutunun sürmesini çekip melekutunun güneşlerini gösterdi ve onları has muhabbetiyle sevdi. Ancak o muhabbet de hakikatte kendi zatınaydı.

Sonra cemalinin ve celalinin nurlarını zat ve sıfatlarının tecellisiyle onlara aşikâr etti. Böylelikle O'nu onunla tanıdılar ve onun zati muhabbetiyle -ki hadiselerin değişiminden ve bela ve imtihanların seyrinden etkilenmez- O'nu sevdiler.

Perdelerin kalktığı o hakikat müşahedesıyla Hakkı müşahede ettiler. Hak Sübhanehu onlara hitap buyurdu ve ilim ve hikmetinin esrarıyla kelimeler söyledi. Onlara yüce isimlerinin ilmini ve sıfatlarının letaiflerini ilham etti. Onların ruhlarına kurbiyyet gülünün ve vuslat reyhanlarının rayi-

halarını estirdi. Sonra onlara melekutunun esrarını açtı ve cemaline ünsiyet bahşetti ve farklı derecelerde celaline aşık etti. Yüklendikleri bela, imtihan, riyazet ve mücahede yüklerini sırtlarından aldı. Onları hazretinin arusları ve mülk ve melekutunun emirleri olarak tayin etti. Onların bazıları irade ehlidirler, bazıları ayet, bazıları hitap, müşavere ve münacat ehlidirler. Bazıları mükâşefe, bazıları müşahede, bazıları marifet ve hikmet, bazıları ilim ve hikemiyat, bazıları da tevhit, tecrit ve tefrid makamlarının ehlidirler. Bazıları ittisaf bazıları da ittihad ehlidirler. Ezeliyet ve ebediyet ummanına erişip geçtikten ve sermediyet sermesti olduktan sonra gayp yollarında temkin ve istikametle sehiv (ayıklık) ehli oldular. Bu cihetle telvinden sonra istikametlerine halel getirmediler ve Hak Subhanehu ve Teala onları zamanın kandilleri, marifetin delilleri, hakikatin menzilleri ve şeriatın davetlileri kıldı. Ümit ederiz ki Hak Subhanehu ve Teala bizi ve sizi bu hallerin ve makamların ehlinden kılar.

İmdi bu risaleyi yazmaya başlamadan evvel bir meseleyi anlatayım. Marifet talebiyle hadiseler ve olgular aleminde tecrit sıfatıyla dışarı çıkmış bir dostum vardı. Kendisini derinden sevdiğim bu dostum bir gün benden bir ricada bulundu. Benden yaşadığım mükâşefe ve müşahede hallerini, gördüğüm melekut aruslarını ve hayret verici ceberut nurlarını, iltibas makamında şahit olduğum tecelli ve tedelli vasıflarını, vecd, sekir ve sehiv hallerinde zat nurlarının keşfini ve Hakkın bana malum ettiği meçhul ilimleri beyan

etmemi istedi. Ki anlattıklarım ona gayp aleminde yol işaretleri ve can esintileri olsun.

Ona ilk başta şöyle cevap vermem gerekti. “Ey kardeşim bu benim için çok meşakkatli bir iştir. Bu makamların açıklanması birçok güçlüğü beraberinde getirir. İlk başta da bu makamları idrak edemeyen din alimleri bizi tan edip yadırgayacaklar ve bu tavırları yüzünden bela denizine düşecekler. Ben her şeyden çok Efendimizin ümmeti için endişeleniyor ve onların inkâr dairesine düşmelerinden korkuyorum. Çünkü her kim sadıkların makam ve mükâşefelerine karşı inkâr yolunu tutarsa o kişi nebi ve resullerin (Allah’ın selamı üzerlerine olsun) mucize ve ayetlerine karşı da kör olur. Zira nübüvvet ve velayet denizleri birbirine karışmıştır. “İki denizi birbirine kavuşmak üzere salıvermiştir...”¹

Ulvi hallerin ve harikulade mükâşefelerin renk renk gömlekleri vardır. Hazreti Hak -azze ve celle- kendini nebilere aşikâr ettiği gibi hakikati de ef’al libasında aşikâr etmiştir. Şöyle ki Hazreti Musa Kelimullah’ın (as.) iltibas hali² şöyle haber verilmektedir “Oraya vardığında o kutlu yerdeki vadinin sağ yanındaki ağaçtan kendisine şöyle

1 Rahman Suresi, 19. ayet

2 İltibas kavramı Şeyh Ruzbihan’ın kullandığı en önemli istihlamlardan biridir. Ona göre “her keşfin kendisi bir örtüdür/libastır” Zira hakikat kula belli bir cihetten, libastan gelir. Zaten küfür de bir tecelliye sabit kabul etmektir. Çünkü gelecek tecelliye örter, kişiyi mahcup eder. Hak Tealanın zuhuru tecelli olduğundan tecellinin yapısı iltibastır, yani tecellinin giyinmesidir. Tecelli sürekli başka bir yönden belirdiği için iltibas denmiştir. Tüm bunlar düşünüldüğünde iltibas tecelliye ait çok özel bir vasıftır.

seslenildi: Ey Musa! Benim... Alemlerin Rabbi Allah!"³ Aynı şekilde habibine sidre-i müntehada celal ve azametini aşikâr ettiği makamı da haber verdi. "Sidret'ül müntehanın (son sınır ağacının) yanında... ki o ağacın yanında Me'va cenneti vardır. O zaman sedir ağacını heybetiyle öyle bir bürümüştü ki..."⁴ Nitekim sevgili -aleyhi efdal'üs selam-iltibas müşahedesinden haber vererek buyurdu ki "Rabbimi en güzel surette gördüm."

***

Bu kitabın talibine şöyle demem icap etti. "Ey dostum talebin üzerine bu yüce makamların ve hallerin sadece bir kısmını anlatacağım. Çünkü gençlik zamanlarımdan beri ilahi aşkın sarhoşluk ve coşkunluğuyla melekut aleminden nice keşiflere ve ceberuttan nice harikulade zuhurlara tanık oldum. O zamanlardan beri devamlı surette evveliyet, ahiriyet, kıdem ve beka denizlerinde yüzdüm. Sıfat ve zat cihetinden nice keşiflere vasıl oldum ki sıra sıra dağlar bile onları yüklenemez. Eğer ömrümün başından şu ana değin velayet ülkesinde yaşadıklarımı bir bir yazmaya kalksam ciltler dolusu kitap meydana gelir.

Hatırlıyorum da bu sırlar kalbime keşfolduğu olduğu zamanlar on beş yaşında bir çocuk idim. Şimdi ise elli beş yaşındayım. Hal böyleyken şimdi nasıl olur da üzerinden uzun yıllar geçmiş ve inceliklerini tam hatırlayamadığım mükâşefe ve müşahede hallerini idrak edersin? Ama yine

3 Kasas suresi, 30. ayet

4 Necm suresi, 14-16. ayetler

de seni kırmayıp geçmiş günlerden bazı keşifleri anlatacağım. Hatta gelecekte vaki olacak keşiflerden bazılarını da biiznillah yazacağım.

Allahu Teala idrak ve anlayışını artırsın. Bil ki ben cahillerin, eyyamcılarının ve yolunu şaşırılmışların bol olduğu bir beldede dünyaya geldim. Umumun meşrebi “sanki aslandan kaçan yaban eşekleridirler”⁵ beyanı üzereydi. Beş altı yaşlarında bir çocukken kendi kendime “senin ve bu halkın yaratıcısı nerede?” diye bir soru düştü kalbime. Evimizin yakınlarında bir mescit vardı. Bir gün orada bulunan çocuklara “siz yaratıcıyı tanıyor musunuz?” diye sordum. Çocuklar cevap olarak “yaratıcıyı göremeyiz, onun ne eli vardır ne ayağı” dediler. Onlar anne ve babalarından Allah’ın -celle celaluhu- aza ve organlardan münezzeh olduğunu öğrenmiştiler ve tenzihi bu şekilde ifade ediyorlardı. Bu cevabı duyunca bir vecd ve neşe hali tüm benliğimi kapladı. Gönlüme dolan zikir ve varidat nurlarıyla o cevabın hakikatini o an içinde idrak etmiştim.

Yedi yaşına bastığımda gönlümde onu zikretme ve sürekli ona ibadet etme sevgisi hasıl oldu. Sırrımı talep ettim ve buldum. Sonra kalbimde aşk peyda oldu ve kalbim aşk ile yanıp tutuştu. O zamanlar hayran ve avare haldeydim, kalbim ezel denizinin dalgıncı olmuştu ve kutsiyet rayihalarını alıyordu. Sonra gönlümde hiçbir ıstırap duymadan varidatlar peyda oldu. Ama heyecan gönlüme rikkat ve yumuşaklık verdiği gibi gözlerimden de hiç yaş

5 Müddessir suresi, 50. ayet

eksik etmiyordu. Bir gün bu halin esrarını anlamaya çalışırken bir an yüzüm göğe doğru döndü ve bütün kâinatı güzel yüzler şeklinde gördüm. O vakit bazı şeyhlerin sevgi ve iştiağıyla doldu gönlüm.

O günlerden bir gün içimde düşünce ve vesvese kaynaklı bir korku peyda oldu. Sabaha dek hayret ve ızdırap içinde gayri ihtiyari bir şekilde “affına sığmıyorum”⁶ ayetini tekrar ettim. Sabah olunca babamın sebze dükkanına gittim ve orada bir müddet oturdum. Ansızın bir vecd hâli bana galip geldi ve o an dükkânda bulunan tezgâhları ve sandıkları devirdim. O zamanlarda da kıtlık vardı. Üzerimdeki gömleği yırtıp kendimi çöle attım.

Bir buçuk yıl kadar bu hal üzereydim. Hayran, avare ve vecde gelmiş bir halde gece gündüz gaybi varidatlar alıyordum. O vecd hallerinden birinde gökleri, yeri, dağları, ağaçları ve çölleri nur olarak gördüm. Bütün alem nura gark olmuştu. Ardından gönlüme sekinet indi ve yeniden kendime geldim. O yaşadığım halden sonra gönlümde sufilere karşı bir muhabbet doğdu ve onlara hizmet etmeyi arzuladım. O zamanlar uzun ve gür saçlarım vardı. Saçlarımı kazıttım ve hankaha gidip sufilerin halkasına dahil oldum. Hizmet, mücadele ve riyazet ile meşgul oldum. O sırada Kuran-ı Kerim’i öğrenip hıfzettim.

Sufiler arasındayken birçok vecd hali yaşadım. Ama bir ara hiçbir gaybi mükâşefeye tanık olmadım. Derken

---

6 Bakara suresi, 285. ayet

bir gün hankahın damında gayp alemini tefekkür ederken gözlerimin önünde azim bir nur cevelan etti ve bakınca Ufuklar sultanını -aleyhi efdal'üs selam- ve yanında da Hazreti Ebubekir, Hazreti Ömer, Hazreti Osman ve Hazreti Ali'yi (Radyallahu Teala anhum) gördüm. Bu hankahta yaşadığım ilk büyük mükâşefeydi.

O zamanlar henüz intisap ettiğim bir şeyhim yoktu. Bana yol gösterecek hikmet ve marifet ehli bir mürşit aramaya başladım. Allahu Teala beni Şeyh Cemaleddin Ebu'l Vefa el Fesai'nin (rahmetullahi aleyh) sohbet halkasından nasipdar eyledi. O hazret de henüz işin başındaydı. Ama Allahu Teala onun sohbet halkasında kalbime melekutunun kapılarını açtı ve onun sohbetinin tesirinden art arda haller ve mükâşefeler belirdi. Gaybi ilimler ve letayifler gönlümde sağlam bir yer edindi. Zamanla keşifler ve haller o denli çoğaldı ki onları saymak mümkün değil.

O keşiflerden biri şöyleydi. Birgün evin sathında Hak Sübhanı izzet, celal ve kıdem sıfatlarıyla müşahede ettim. O esnada bütün âlem cemal nurunun şuleleriyle doldu. O nurların içinden yetmiş defa bana hitap buyurdu: Ey Ruzbihan! Seni dostluk ve muhabbetim için seçtim. Sen benim dostum ve muhibbimsin. Korkma ve üzülme! Bana olan tüm muratlarını sana bahşedeceğim. O esnada rüku ediyordum, vecd ve neşeden defalarca rükuya gittim. Vecd denizine öylesine gark oldum ki sayhalar, feryatlar kopardım. O vecd halinden bana ne büyük bir bereketin hasıl olduğunu anlatamam.

Gençlik çağıma erdiğimde bir gün yedi kat semanın üstündeki gayp çöllerinde gezerken çok büyük bir denizle karşılaştım. Denizin ortasında büyük bir ada, adanın da ortasında büyük bir saray vardı. Sarayın büyüklüğünü ölçmek mümkün değildi. O denize dalıp adaya vardım ve sarayın üstüne çıktım. Sarayın eyvanında bir sürü kapı vardı. Hak Sübhanehu ve Teala tüm o kapılardan bana tecelli etti. Ey Rabbim! dedim bu neyin denizidir? “Kutsiyet denizidir” buyurdu. Bu ada nedir diye sordum “kutsiyet adasıdır” buyurdu. “Ya bu saray nedir” deyince “kutsiyet sarayı” buyurdu. Allahu Teala mekân ve cihetten münezzehtir.

Ben henüz hakikat ilimlerinden büyük bir payeye ermiş değildim. Bir gün Hızır Aleyhisselam ile karşılaştım. Bana bir elma verdi. Elmadan bir ısırık alıp ona baktım. Hazret bana “hepsini ye!” buyurdu. Elmayı bitirdiğimde arştan ferşe kadar uzanan bir nur denizi gördüm. İhtiyarım olmadan ağzım açıldı ve o denizin hepsi içime varit oldu. Öyle ki ondan bir katre dahi kalmadı...

Sonra bir baktım ki doğu tarafında bir dağın zirvesindeyim ve orada bir melekler halkası var. Dağın aşağısında ise doğudan batıya kadar uzanan bir deniz. Melekler bana “bu denize dal ve güneşe ulaşınca kadar yüz” dediler. Ben de denileni yaptım ve denize dalıp yüzmeye başladım. Dedikleri yere vardığında güneşi, yıldızları ve bazı dağları gördüm. Yıldızlı dağın zirvesinde bir melek halkası vardı. Bu meleklerin yüzü güneş gibi parlıyordu. Oraya

ulaştığımda melekler şöyle dediler “Sana esenlik olsun! bu denizden Ali b. Ebu Talip’ten Kerremallahu vechehu- ve senden başka kimse geçmedi.

Ondan sonra ledünni ilimlerin ve zahiri alimlerin idraklerinin yetmediği sırların kapıları yüzüme açıldı. Bazı acayip kerametlerin zuhurunu ve sırrımın hakikatlerin derkinde sağlamaştırdığı gördüm. Önüme gaybi bir merdiven konuldu ve mükâşefe ve müşahede makamlarına bir bir çıktım.

Bir defasında büyük bir saray müşahede ettim. Sarayın eyvanında gündüz vakti birçok kandil yanıyordu. Ama oradaki cemaatin içine girmeye güç yetiremedim. Derken yukarı doğru çıktım. Orada sufi kıyafetleri içinde, çehreleri gayet güzel iki şeyh gördüm. Mutfak gibi bir yerdeydik. Orada havada asılı duran bir tencere vardı. Tencerenin altında hoş kokulu otlar vardı ve bu otlar ince ve parlak sulelerle hiç duman olmaksızın yanıyordu. Avlunun ortasında bir sofraya vardı. O hoş yüzlü şeyhler mütebessim bir edayla bana selam verdiler. Sonra onlardan biri sofrayı açtı. Sofrada iki beyaz ekme ve bir tane de ince işlemeli kâse vardı. Şeyh o iki ekmeği kâsenin içine doğradı ve sonra da o tencereyi kâsenin içine döktü. Döktüğü şey kırmızı yağ şeklindeydi ve herhangi sertlikte bir şey içermiyordu. Bunda ruhani letafete bir işaret vardı.

Bana yememi işaret ettiler ve ben yemeğe başladım. Onlar da benimle biraz yediler. Yemeği bitirdikten sonra şeyhlerden biri bana tenceredeki şeyin ne olduğunu biliyor

musun diye sordu. Bilmiyorum dedim. Bunun üzerine şöyle dedi “bu yediğin ‘Benat’ün N’aş’ takım yıldızının (Büyük ayı takım yıldızı) özüdür. Bunu senin için yakalayıp pişirdik. Oradan ayrılınca bu keşfi tefekküre daldım. O an hikmetini anlayamamıştım. Meğer riyazetlerin sonundaki bu hal melekuttaki yedi büyük kutba işaret ediyormuş. Bunlar yeryüzünde bulunan yedi kutupturlar.

Sonra büyük takım yıldızına yöneldim ve epey seyrettim. Orada yedi büyük kapı gördüm ve azamet nurları hepsinden tecelli etti. İzzet dergahına hitaben “Ey Rabbim bunlar nedir?” diye sordum. Hak Teala -ki her idrakin ötesindedir- bana şöyle buyurdu “bunlar arşın yedi kapısıdır.”